

ДОЦІЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ ТУРИСТИЧНО-ІННОВАЦІЙНОГО КЛАСТЕРА У РЕГІОНІ

© О.В. Музиченко-Козловська, 2015 р.

У сьогоднішній час глобалізації часто з'являються нові виклики для підприємницької діяльності. У таких умовах слід шукати нові способи підвищення ефективності бізнесу, наприклад створення туристично-інноваційного кластер шляхом впровадження новітніх технологій та нових управлінських рішень у сфері туризму.

Вивченню проблем при дослідженні інновацій у туристичній сфері присвячено багато наукових праць, зокрема: О.М.Кальченко [1]; В.С.Новікова [2]; Г.І. Михайліченко [3]. Однак у працях цих вчених недостатньо досліджено процес створення та функціонування туристичних інноваційних кластерів у регіоні.

Враховуючи визначення науковців [2; 4; 5; 6], можемо констатувати, що туристичний інноваційний кластер (ТІК) – це комплекс економічно та юридично самостійних туристичних, відпочинкових, лікувальних закладів, підприємств та організацій, установ науки та освіти, інформаційних центрів, фінансових та страхових компаній тощо, сконцентрованих в межах певної території з достатнім туристичним потенціалом і розвинутою туристичною інфраструктурою задля збільшення прибутковості та об'єднаних єдиним інноваційним процесом.

Створення туристично-інноваційного кластера у регіонах з високою концентрацією туристичних ресурсів дозволить реалізувати програми довгострокового розвитку туризму. Базою для формування такого кластера мають стати не лише природні та історико-культурні ресурси, але й інноваційний потенціал регіону.

Передумовами та причинами впровадження інновацій у туризмі є: зростання потреби населення у подорожах; збільшення сегменту споживачів з високими доходами; ризики зменшення частки ринку у в'їзному туризмі; уніфікація та стандартизація туристичних послуг, пов'язана з глобалізаційними процесами у світі; необхідність приваблення внутрішніх туристів; розширення набору послуг для задоволення попиту вибагливих туристів; динамічний розвиток технологій та телекомунікацій, що призводить до глобалізації; посилення конкуренції тощо.

Перевагами створення ТІК є: збільшення прибутків підприємств; впровадження результатів наукових досліджень, нових розробок у сфері санаторно-курортного лікування та відпочинку; можливість узгоджувати попит і пропозицію на продукцію (послуги) одних підприємств щодо інших; співпраця на взаємовигідних умовах з науковими організаціями, які входять до нього; обмін інформацією, досвідом та технологіями; спільне (або під одним брендом) використання інфраструктурних об'єктів.

Недоліками створення ТІК є: складність узгодження спільних дій учасників кластера; ризик входження в об'єднання нерентабельних підприємств; проблематичність знаходження механізму розподілу прибутку між учасниками кластера; трудність та дороговизна впровадження інновацій.

До інновацій у туризмі відносять ті нововведення, які супроводжуються: відновленням та розвитком духовних і фізичних сил туристів; якісно новими змінами туристичного продукту; підвищенням ефективності функціонування інфраструктури туризму; збільшенням результативності управління, стійким функціонуванням і розвитком туристичної сфери країни; підвищенням ефективності процесів формування, позиціонування та споживання туристичних послуг; прогресивними змінами факторів виробництва; посилення іміджу і конкурентоздатності туристичних підприємств [7].

У туристичній сфері інноваційна діяльність розвивається за трьома напрямками: організаційні інновації; маркетингові інновації; продуктові інновації [2].

Показниками, за якими оцінюють ефективність діяльності туристично-інноваційного кластера, можуть бути: кількість туристів, які відвідали чи оздоровились у регіоні, де діє ТІК; прибутки підприємств-учасників ТІК; обсяги наданих послуг; надходження до бюджету; кількість зайнятих у ТІК; кількість випускників місцевих ВНЗ, які працюють у ТІК; кількість наукових розробок місцевих НДІ, впроваджених у ТІК тощо.

Ефект від діяльності ТІК у регіоні може проявлятися у різних сферах: економічній (збільшення прибутку); туристичній (розширення видів послуг); управлінській (підвищення ефективності управлінських рішень); екологічній (зменшення впливу на довкілля); правовій (контроль за дотриманням законодавства); соціальній (зменшення захворюваності; задоволення потреб споживачів) та податковій (зростання надходжень до бюджету, пільгове оподаткування).

Механізм створення ТІК можна запроваджувати у такій послідовності: узгодження цілей та завдань, спільних для усіх учасників кластера; формування системи показників, за якими слід оцінювати ефективність впровадження заходів для досягнення визначених цілей; визначення умов доцільності створення туристичного кластера; критерії відбору учасників для створення туристичного кластера; послідовність етапів процесу формування туристичного кластера; оцінка ефективності діяльності туристичного кластера.

Туристично-інноваційний кластер доцільно сформувати у вигляді схеми (рис. 1).

Рис. 1. Структура туристично-інноваційного кластера

Створення ТІК сприятиме росту продуктивності та інноваційній активності підприємств, що дозволить збільшити кількість робочих місць, заробітну плату, надходження до бюджету, підвищити стійкість та конкурентоспроможність економіки регіонів. Умовою ефективного функціонування ТІК є його інноваційна складова.

1. Кальченко О.М. Теоретичні аспекти інноваційної діяльності підприємств туристичної галузі / О.М.Кальченко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: vistnic.stu.cn.ua.
3. Новиков В.С. Інновації в туризмі / В.С.Новиков. – М.: ИЦ «Академия», 2007. – 208 с.
4. Михайліченко Г.І. Інноваційний розвиток туристичних підприємств: напрями змін та фактори впливу / Г.І.Михайліченко // Економіка. Управління. Інновації. - № 1 (7). – 2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: tourlib.net/statti_ukr/myhajlichenko3.htm.
5. Портер М. Конкуренція: пер. с англ.: учебное пособие / М.Портер. – М.: Изд. дом “Вильямс”, 2001. – 495 с.
6. Шепелєв І.Г. Туристсько-рекреаційні кластери – механізм інноваційного вдосконалення системи стратегічного управління розвитком регіонів / І.Г.Шепелєв, Ю.А.Маркова // Сучасні дослідження соціальних проблем. – 2002. - № 3 (11).
7. Кузьмін О. Кластери як чинник інноваційного розвитку підприємств і територіальних утворень / О. Кузьмін, В. Жежуха // Економіка України. – 2010. – №2 (579). – С. 16-17.
8. Гарбера О.Є. Основні теоретичні та практичні аспекти інноваційної діяльності в туристичному господарстві України / О.Є. Гарбера // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 23. – С. 29-31.